

РОЗДІЛ 3
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС;
СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

УДК 347.44:7.075

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН ЯК ЗМІСТ ПРОДЮСЕРСЬКИХ ПОСЛУГ
RIGHTS AND OBLIGATIONS AS THE CONTENT PRODUCER'S SERVICES

Аксютіна А.В.,

*старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

У статті розглянуто питання юридичних аспектів щодо визначення прав та обов'язків сторін як змісту надання продюсерських послуг. Досліджено, виходячи з теорії зобов'язального права, природу прав та обов'язків сторін. Визначено спеціальні обов'язки продюсера стосовно поставлених завдань, передбачених договором про надання продюсерських послуг. Конкретизовано права та обов'язки сторін.

Ключові слова: продюсер, договір, права та обов'язки, послуга, продюсерство, зобов'язання, суб'єктний склад.

В статье рассмотрены вопросы юридических аспектов в отношении определения прав и обязанностей сторон как содержания предоставления продюсерских услуг. Исследована, исходя из теории обязательственного права, природа прав и обязанностей сторон. Определены специальные обязанности продюсера относительно поставленных задач, предусмотренных договором об оказании продюсерских услуг. Конкретизированы права и обязанности сторон.

Ключевые слова: продюсер, договор, права и обязанности, услуга, продюсерство, обязательства, субъектный состав.

In the article the questions of legal aspects in relation to the determination of rights and obligations of the parties, the content providing producer services are seen. Investigated based on the theory of the law of obligations the legal nature of the rights and obligations of the parties. Defines the specific responsibilities of a producer based on the tasks stipulated in the contract on the provision of producer services. Fleshed out the rights and obligations of the parties.

Key words: producer, contract, rights and obligations, service, producing commitments, subject composition.

Постановка проблеми. Змістом правовідносин із надання продюсерських послуг є права та обов'язки їх суб'єктів. Саме завдяки їх встановленню та виконанню можна досягти визначеної мети. Ці елементи правовідносин конкретизують норми права певних їх учасників [1, с. 217]. Під час здійснення конкретних дій суб'єктами правовідносин абстрактна модель перетворюється в реальний правовий зв'язок із певним змістом, що наповнює продиктовану законом форму. На нашу думку, досліджуючи зміст правовідносин із надання продюсерських послуг, варто абстрагуватись від полеміки щодо можливості існування суб'єктивного права поза правовідносинами, проте необхідно виходити з його розуміння як елементу цих відносин і як забезпеченого законом засобу можливої поведінки правочинної особи.

Актуальність дослідження полягає в тому, що права та обов'язки становлять зміст кожного цивільно-правового договору. Предметом нашого розгляду є, насамперед, такий специфічний вид договору, як продюсерський.

Стан дослідження. Це питання вивчали такі науковці, як Б. Антимонов, О. Дзера, Р. Динисов, О. Калмиков, Н. Кротова, Ю. Нерода, О. Підопригора, М. Поплавський, О. Сергєєв, К. Флейшіц, Я. Шевченко, Г. Шершеневич, С. Юрченко.

Метою статті є визначення специфічних прав та обов'язків сторін продюсерського договору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Послуга, як об'єкт зобов'язання та предмет правовідносин із надання продюсерських послуг, має бути надана належним чином. Для цього кредитор повинен учинити певні дії, що в зазначених правовідносинах набувають форми договірних умов.

Права та обов'язки сторін у двосторонніх угодах завжди взаємопов'язані між собою, зустрічні: те, що для однієї сторони є обов'язковим, складає зміст права вимоги другої сторони. Отже, поки одна сторона не виконає свій обов'язок, інша не зможе реалізувати своє право [2, с. 444].

Виходячи із суб'єктного складу продюсерських послуг, у кожній із його сторін – продюсера та автора (творця)

або виконавця (артиста), залежно від об'єкту надаваних послуг, зміст і обсяг прав та обов'язків, що виникають, є різним.

За винятком окремих норм, чинне законодавство не містить визначення прав та обов'язків продюсера у чистому вигляді. Проте деякі з них усе ж таки нормативно закріплені. Так, згідно зі ст. 25 Закону України «Про театр та театральну справу», театральний продюсер зобов'язаний, якщо інше не передбачено договором між ним і постановником, поінформувати останнього про: необхідність здійснення змін у театральній постановці та про умови, на яких постановнику пропонується їх здійснити; зумовлені договором термінові зміни, здійснені без участі постановника, та їх причини; про припинення публічного виконання театральної постановки до закінчення терміну або про скорочення кількості вистав, передбачених договором, а також у разі, якщо граничний термін публічного виконання або кількість вистав не визначені договором [3].

Таке обмежене коло зобов'язань продюсера за предметом та суб'єктним складом, закріплене в законі, не відповідає їх дійсному змісту та обсягу.

Розгляд обов'язків продюсера з надання послуг варто, на наш погляд, здійснити, виходячи з особи продюсера, видів об'єктів продюсерських послуг, а також того бажаного ефекту, на який сподівається споживач даних послуг.

Сутність правовідносин із надання продюсерських послуг визначає, що основним обов'язком продюсера є надання замовнику – творцю (автору) або ж виконавцю (артисту) певної продюсерської послуги, за його замовленням. Тому діяльність продюсера, у цілому, повинна підпорядковуватись загальним правилам щодо надання послуг, а саме: воля на вчинення певної дії має бути похідною від бажання клієнта; діяльність посередника спрямовується на досягнення максимально ефективного результату; дії посередника повинні будуватись за «правилом розумної людини» [4, с. 118]. Діяльність продюсера, спрямована на забезпечення суб'єктивних прав і обов'язків третіх осіб,

має відповідати принципам розумності та бути спрямованою на максимально корисний ефект.

Замовник має аналогічне прагнення. Варто із цього приводу звернути увагу на думку К. Ливанцева, який вважає, що замовник досить часто зацікавлений не тільки у вчиненні певних дій, а й у їх позитивному ефекті, з метою отримання якого він і вступає у правовідношення [5, с. 43]. За таких умов певний корисний результат є невід'ємною частиною послуги як об'єкта цивільних прав, що з'являється внаслідок її надання.

Обов'язки продюсера, враховуючи приписи законодавства, можна поділити на загальні та спеціальні.

До загальних обов'язків продюсера з надання продюсерських послуг належать обов'язки, що витікають із приписів загальних положень про послуги, передбачених главою 63 ЦК України.

Так, одним із основних загальних обов'язків продюсера є надання на користь окремого споживача послуги, що використовується у процесі здійснення певної діяльності, згідно з погодженим сторонами завданням (проектом) і в погоджений термін.

Виходячи із приписів ст. 526 ЦК України, свої послуги продюсер зобов'язаний надати бездоганно, тобто згідно з якісними та кількісними характеристиками, узгодженими сторонами або передбаченими чинним законодавством. У разі виникнення певних недоліків послуги, продюсер повинен усунути їх власними силами та за свої кошти, якщо інше не встановлено у договорі.

За загальним правилом, передбаченим ч. 1 ст. 902 ЦК України, а також виходячи із правової природи продюсерської послуги та особи продюсера (креативність, підприємницькі якості тощо), він повинен надати цю послугу особисто. Такий підхід, як уже зазначалось раніше, пов'язаний, по-перше, з існуванням нерозривного зв'язку нематеріальних послуг із особистістю, яка їх надає і, по-друге, з характеристиками особистої діяльності, на які зважає замовник під час вибору виконавцем необхідної послуги [6, с. 287].

Для споживача продюсерської послуги беззаперечно важливим є саме особистість особи, яка буде надавати продюсерську послугу, оскільки дана послуга є невід'ємним елементом від здійснення певних дій або діяльності продюсера, а його особа має суттєве значення для творця (автора) та / або виконавця (артиста). Якщо надавачем продюсерської послуги є юридична особа, то її споживач може ставити питання щодо конкретного працівника, який здійснюватиме дії з надання даної послуги. Зацікавленість споживача продюсерської послуги у конкретному виконавцеві зумовлена в першу чергу висококваліфікованими знаннями в тій або іншій сфері, творчими рисами особи – надавача продюсерської послуги, її діловою репутацією.

Кола спеціальних обов'язків продюсера, як зазначалось вище, безпосередньо залежать від багатьох факторів, зокрема: виду творчого проекту, на створення якого будуть спрямовані зусилля продюсера та творчого колективу – авторів (творців) і виконавців (артистів); сфери культури, мистецтва, до якої належить цей проект; творчої особистості продюсера та його креативної спрямованості тощо.

Так, наприклад, створення кінематографічного твору передбачає обов'язки продюсера, що в цілому співпадають із його завданнями, визначеними у Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників (Випуск 82 «Виробництво та розповсюдження кіно- і відеофільмів», затвердженому наказом від 25. 10. 2004 р. № 729) [7].

Обов'язки театрального продюсера у театральній сфері, згідно зі ст. 25 Закону України «Про театр та театральну справу», обмежуються лише обов'язками між ним і постановником щодо певного інформування про театральну постановку (зміни, здійснені в театральній постановці без участі постановника, причини цих змін, припинення пу-

блічного виконання театральної постановки до закінчення терміну або про скорочення кількості вистав).

Обов'язки продюсера в інших сферах культури та мистецтва взагалі не є врегульованими.

Проте, як уже зазначалось раніше, доцільним є доповнення Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників (Випуск 84. «Діяльність у галузі драматичного мистецтва та інша розважальна діяльність», затверджений Наказом Міністерства культури і мистецтв України від 04.02.2000 р. № 32) [8] характеристиками театрального продюсера, продюсера сфери розваг, узявши за основу якості продюсера у сфері кінематографії. Виходячи із завдань, виконання яких покладатиметься на театрального продюсера, варто визначити коло обов'язків, які він повинен виконувати.

Так, до спеціальних обов'язків продюсера з надання продюсерських послуг можна віднести такі, що пов'язані: по-перше, із забезпеченням творчої складової; по-друге, з вирішенням організаційно-кадрових питань; по-третє, з організаційно-фінансовим забезпеченням; по-четверте, із просуванням створеного твору та доведення його до споживачів.

Обов'язки продюсера з надання послуг, спрямованих на забезпечення організаційно-творчого результату, завжди пов'язані зі сферою творчої діяльності та врегульовані нормами права інтелектуальної власності.

При цьому, дотримання прав інтелектуальної власності, що виникають як наслідок будь-якої творчої діяльності, є одним із найважливіших обов'язків, яких повинен дотримуватись продюсер під час надання продюсерських послуг.

Так, якщо виконавець сам не напише пісню (вірші й музику), то для її створення необхідні поет і композитор, а результат їхньої творчої праці – об'єкт авторського права [9, с. 116]. У цьому контексті створення будь-якого проекту не можливо без ідеї, творчого задуму, що, як правило, оформлюються у вигляді сценарію. Як уже зазначалось раніше, сценарієм є літературний твір, що містить оригінальну ідею, авторський задум, опис змісту творчого проекту, детально розроблений сюжетний розвиток, а також характеристики персонажів, місця та час дій, титри, які надають конкретну уяву про твір та його сприйняття глядачами (споживачами). У той же час, будь-який сценарій є наслідком творчої праці її автора або групи авторів (співавторство), у яких виникають певні особисті немайнові та майнові права щодо створеного ними твору, згідно з приписами ст. 11, 14, 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Згідно зі ст. 427 ЦК України, майнові права інтелектуальної власності можуть бути передані автором повністю або частково іншій особі. Умови передавання майнових прав інтелектуальної власності можуть бути визначені договором, який укладається згідно із цим Кодексом та іншим законом. Детальніше передачу майнових прав інтелектуальної власності описано в ст. 31–33 Закону України «Про авторське право і суміжні права», відповідно до яких автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права, зазначені у ст. 15 цього Закону, будь-якій іншій особі повністю чи частково у власність або використання, шляхом оформлення відповідного авторського договору.

Майнові права, що передаються за авторським договором, мають бути в ньому визначені. Права, не зазначені в авторському договорі як відчужувані, вважаються такими, що не передані.

У більшості випадків придбання продюсером авторських прав на сценарії певних творчих проектів здійснюється саме шляхом укладання з авторами договорів, умови яких передбачають і розміри та порядок виплати винагороди авторам.

Винятком із даного правила є службові твори, майнове право на які, відповідно до ч. 2 ст. 16 Закону України

«Про авторське право і суміжні права», належить роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем. Згадані твори авторського та суміжних прав можуть створюватися автором (виконавцем) під час виконання ним службових обов'язків, що виникають з умов трудового договору або прямо передбачені службовими обов'язками. Такі твори, відповідно до ст. 1 Закону України «Про авторське право та суміжні права», набувають правового режиму службових творів. Згадані відносини мають місце, наприклад, під час праці зі створення аудіовізуальних кінематографічних творів, що передбачає роботу великої кількості авторів (виконавців): сценаристів, режисерів, операторів, художників, хореографів, композиторів, артистів тощо. У таких випадках виникає складна багатопланова проблема з розмежування авторського та трудового прав, авторських і трудових правовідносин, із права продюсера, організації і права автора на створений твір.

На думку Є. Гаврилова, авторське право взагалі не регулює відносини, пов'язані зі створенням творів, а стосується лише тих відносин, які виникають у зв'язку із використанням уже готового твору. І, навпаки, трудове право не регулює відносини, які можуть вплинути на обсяг та зміст авторських прав з використання твору [10, с. 67].

Висновки. Обов'язки суб'єктів продюсерських послуг (надавача – продюсера, та споживачів – авторів та / або виконавців), враховуючи приписи законодавства, можна поділити

на загальні та спеціальні. До загальних обов'язків продюсера з надання продюсерських послуг належать обов'язки, що витікають із приписів загальних положень про послуги, передбачених главою 63 ЦК України, а саме: надання певної послуги, згідно з погодженим сторонами завданням (проектом) і у визначений строк, бездоганно, особисто.

До кола спеціальних обов'язків продюсера належать обов'язки, що пов'язані: із забезпеченням творчої складової; з вирішенням організаційно-кадрових питань; що стосуються організаційно-фінансового забезпечення; пов'язані з просуванням створеного твору та доведення його до споживачів.

Обов'язкам продюсера кореспондуються його права, зокрема: щодо набуття майнових прав на творчі результати, що створені споживачами продюсерських послуг унаслідок їх надання, або які виникають і пов'язані з творчим продуктом (торгову марку, комерційне найменування тощо); залучати до створення творчого продукту будь-яких авторів та / або виконавців, у разі, якщо при цьому не порушуватимуться права інтелектуальної власності інших осіб; у будь-який час розірвати стосунки з будь-яким членом творчого колективу з певних об'єктивних та суб'єктивних підстав; здійснення контролю виконання робіт зі створення творчого продукту у встановлені планом терміни і в межах кошторисно-фінансових асигнувань; вживати заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності, зокрема, щодо відшкодування збитків; отримання прибутків тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Черепяхин Б. Правопреемство по советскому гражданскому праву / Б. Черепяхин. – М.: Госюриздат, 1962. – 162 с.
2. Цивільний кодекс України: Коментар. Видання друге із змінами за станом на 15 січня 2004 р. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. – 856 с.
3. Про театр та театральну справу. Закон України
4. Миловидов В. Управление инвестиционными фондами / В. Миловидов. – М.: Анкил, 1993. – 182 с.
5. Ливанцев К. Сборник документов по всеобщей истории государства и права / Составитель К. Ливанцев. – Л.: Издательство Ленинградского ун-та, 1977. – 140 с.
6. Донець А. Правові ознаки послуги як об'єкта цивільних прав [Текст] / А. Донець // Актуальні проблеми приватного права: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 93-й річниці з дня народж. В. Маслова, Харків, 27 лют. 2015 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, Нац. акад. прав. наук України, Харків. обл. осередок всеукраїн. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». – Харків: Право, 2015. – С. 285 – 290.
7. Про затвердження Випуску 82 «Виробництво та розповсюдження кіно- і відеофільмів» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Наказ Міністерства культури і мистецтв України від 25. 10. 2004 р. № 729 // Ориентир. – 2005. – № 12.
8. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 84. «Діяльність у галузі драматичного мистецтва та інша розважальна діяльність». Наказ Міністерства культури і мистецтв України від 04. 02. 2000 р. № 32 // <http://zakon.golovbukh.ua/regulation/1521/8242/8243/462002/>
9. Севостьянов М. Гражданско-правовой договор возмездного оказания концертных услуг: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. / М. Севостьянов. – Волгоград, 2006. – 190 с.
10. Гаврилов Э. Советское авторское право. Основные положения. Тенденции развития / Э. Гаврилов. – М.: Издательство Наука, 1984. – 222 с.